TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2020. gada 26. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Publiskais iepirkums – Pārsūdzības procedūras piegādes un būvdarbu publiskā iepirkuma jomā – Direktīva 89/665/EEK – Iepirkuma procedūras subjektiem, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē – Direktīva 92/13/EEK – Publiska līguma slēgšanas tiesību piešķiršana – Direktīva 2014/24/ES un Direktīva 2014/25/ES – Publiska līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas noteikumu piemērošanas pārraudzība – Valsts tiesiskais regulējums, kas dažām organizācijām ļauj uzsākt *ex officio* procedūru gadījumā, ja līguma izpildes laikā tiek izdarīti nelikumīgi grozījumi – Tiesību procedūras uzsākšanai *ex officio* noilgums – Tiesiskās drošības un samērīguma principi

Apvienotājās lietās C-496/18 un C-497/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kurš pieņemts 2018. gada 7. jūnijā un kurš Tiesā reģistrēts 2018. gada 30. jūlijā, tiesvedībā

Hungeod Közlekedésfejlesztési, Földmérési, Út- és Vasúttervezési Kft. (C-496/18),

Sixense Soldata (C-496/18),

Budapesti Közlekedési Zrt. (C-496/18 un C-497/18)

pret

Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság,

piedaloties

Közbeszerzési Hatóság Elnöke,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Vilars [*M. Vilaras*] (referents), tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*], D. Švābi [*D. Šváby*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*] un N. Pisarra [*N. Piçarra*],

ģenerāladvokāts: M. Bobeks [*M. Bobek*],

sekretāre: R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 4. septembra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – ungāru.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– B*udapesti Közlekedési Zrt.* vārdā – *T. J. Misefay*, *ügyvéd*,

– *Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság* vārdā – *É. Horváth*, pārstāve,

– *Közbeszerzési Hatóság Elnöke* vārdā – *T. A. Cseh*, pārstāvis,

– Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér*, pārstāvis,

– Eiropas Komisijas vārdā – *L. Haasbeek*, kā arī *P. Ondrůšek* un *A. Sipos*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 21. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtībā ir par to, kā interpretēt 1. panta 1.–3. punktu Padomes Direktīvā 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas [pārsūdzības] procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām [piegādes un būvdarbu publiskā iepirkuma jomā] (OV 1989, L 395, 33. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīvu 2007/66/EK (OV 2007, L 335, 31. lpp.) (turpmāk tekstā – "Direktīva 89/665"), 1. panta 1.–3. punktu Padomes Direktīvā 92/13/EEK (1992. gada 25. februāris), ar ko koordinē normatīvos un administratīvos aktus par to, kā piemēro Kopienas noteikumus par līgumu piešķiršanas [iepirkumu] procedūrām, ko piemēro subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē (OV 1992, L 76, 14. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar Direktīvu 2007/66 (turpmāk tekstā – "Direktīva 92/13"), 83. panta 1. un 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.), 99. panta 1. un 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.), Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 41. un 47. pantu, kā arī tiesiskās drošības un samērīguma principus.

2 Šie lūgumi tika iesniegti saistībā ar divām tiesvedībām starp: no vienas puses, pirmkārt, *Hungeod Közlekedésfejlesztési, Földmérési, Út- és Vasúttervezési Kft.* (turpmāk tekstā – "*Hungeod*"), *Sixense Soldata* (turpmāk tekstā – "*Sixense*") un *Budapesti Közlekedési Zrt.* (lieta C-496/18), kā arī, otrkārt, starp *Budapesti Közlekedési* (lieta C-497/18) un, no otras puses, *Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottság* (Publisko iepirkumu biroja Arbitrāžas komiteja, Ungārija) (turpmāk tekstā – "Arbitrāžas komiteja") sakarā ar grozījumiem publiskā iepirkuma procedūras rezultātā noslēgtos līgumos šo līgumu izpildes laikā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 89/665

3 Direktīvas 89/665 1. pantā ir paredzēts:

"1. [..]

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka attiecībā uz līgumiem, uz ko attiecas [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīva 2004/18/EK [(2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.)], līgumslēdzēju iestāžu lēmumus var efektīvi un, jo īpaši, iespējami ātri pārskatīt saskaņā ar šīs direktīvas 2. līdz 2.f pantā izklāstītajiem nosacījumiem, pamatojoties uz to, ka ar šādiem lēmumiem ir pārkāpti Kopienas tiesību akti publiskā iepirkuma jomā vai attiecīgās valsts noteikumi, ar ko transponē minētos tiesību aktus.

[..]

3. Dalībvalstis nodrošina to, ka saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, ko dalībvalstis var pieņemt, pārskatīšanas procedūras ir pieejamas vismaz ikvienai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt konkrēta līguma slēgšanas tiesības un kurai ar varbūtējo pārkāpumu ir vai var tikt nodarīts kaitējums."

4 Direktīvas 89/665 2.d pantā "Spēkā neesamība", kas tika iekļauts ar Direktīvu 2007/66, ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka visos turpmāk norādītajos gadījumos līgumu par spēkā neesošu atzīst no līgumslēdzējas iestādes neatkarīga pārskatīšanas [pārsūdzības] struktūra vai ka tā spēkā neesamība ir šādas pārskatīšanas struktūras lēmuma iznākums:

a) līgumslēdzēja iestāde ir līguma slēgšanas tiesības piešķīrusi bez paziņojuma par līgumu iepriekšējas publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, un tas nav bijis atļauts saskaņā ar Direktīvu 2004/18/EK;

[..]

2. Sekas tam, ka līgumu atzīst par spēkā neesošu, nosaka attiecīgās valsts tiesību akti."

Direktīva 92/13

5 Direktīvas 92/13 1. pantā ir noteikts:

"1. [..]

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka attiecībā uz līgumiem, uz ko attiecas [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīva 2004/17/EK (2004. gada 31. marts), ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.)], līgumslēdzēju subjektu lēmumus var efektīvi un, jo īpaši, iespējami ātri pārskatīt saskaņā ar šīs direktīvas 2. līdz 2.f pantā izklāstītajiem nosacījumiem, pamatojoties uz to, ka ar šādiem lēmumiem ir pārkāpti Kopienas tiesību akti publiskā iepirkuma jomā vai attiecīgās valsts noteikumi, kas transponē minētos tiesību aktus.

[..]

3. Dalībvalstis nodrošina to, ka saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, ko dalībvalstis var pieņemt, pārskatīšanas procedūras ir pieejamas vismaz ikvienai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt konkrēta līguma slēgšanas tiesības un kurai ar varbūtējo pārkāpumu ir vai var tikt nodarīts kaitējums."

6 Direktīvas 92/13 2.d pantā "Spēkā neesamība", kas tika iekļauts ar Direktīvu 2007/66, ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka visos turpmāk norādītajos gadījumos līgumu par spēkā neesošu atzīst no līgumslēdzējas iestādes neatkarīga pārskatīšanas struktūra vai ka tā spēkā neesamība ir šādas pārskatīšanas struktūras lēmuma iznākums:

a) līgumslēdzēja iestāde ir līguma slēgšanas tiesības piešķīrusi bez paziņojuma par līgumu iepriekšējas publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, un tas nav bijis atļauts saskaņā ar Direktīvu 2004/17/EK;

[..]

2. Sekas tam, ka līgumu atzīst par spēkā neesošu, nosaka attiecīgās valsts tiesību akti."

Direktīva 2007/66

7 Direktīvas 2007/66 2., 25., 27. un 36. apsvērumā ir noteikts:

"(2) [..] Direktīvas [89/665] un [92/13] attiecas vienīgi uz līgumiem, kas ir Direktīvu [2004/18] un [2004/17] darbības jomā, kā to interpretē Eiropas Kopienu Tiesa, neatkarīgi no izmantotajām konkursa procedūrām vai konkursa izsludināšanas veidiem, ietverot projektu konkursus, kvalifikācijas sistēmas un dinamiskas iepirkuma sistēmas. Saskaņā ar [Tiesas] nolēmumiem dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka ir pieejami efektīvi un ātri tiesiskās aizsardzības līdzekļi, lai vērstos pret līgumslēdzēju iestāžu un līgumslēdzēju subjektu lēmumiem par to, vai konkrētais līgums ir Direktīvu [2004/18] un [2004/17] konkrētajā un materiālajā darbības jomā.

[..]

(25) Turklāt vajadzība pastāvīgi nodrošināt līgumslēdzēju iestāžu un līgumslēdzēju subjektu pieņemto lēmumu juridisko noteiktību prasa noteikt saprātīgu obligātu noilguma termiņu pārskatīšanai, kuras mērķis ir konstatēt līguma spēkā neesamību.

[..]

(27) Tā kā ar šo direktīvu tiek stiprinātas attiecīgo valstu pārskatīšanas procedūras, jo īpaši nelikumīgas tiešas piešķiršanas gadījumos, uzņēmēji būtu jāmudina izmantot šos jaunos mehānismus. Juridiskās noteiktības apsvērumu dēļ līguma spēkā neesamība ir izpildāma vienīgi noteiktā termiņā. Šie termiņi būtu jāievēro.

[..]

(36) Šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši ir atzīti [Hartā]. Jo īpaši šī direktīva tiecas nodrošināt, ka tiek pilnībā ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu saskaņā ar [H]artas 47. panta pirmo un otro daļu."

Direktīva 2014/24

8 Direktīvas 2014/24 121. un 122. apsvērumā ir noteikts:

"(121) Novērtējumā tika konstatēts, ka Savienības publiskā iepirkuma noteikumu piemērošanā joprojām daudz ko var uzlabot. Nolūkā panākt šo noteikumu efektīvāku un konsekventāku piemērošanu ir būtiski gūt labu ieskatu iespējamās strukturālās problēmās un vispārējās tendencēs valstu iepirkuma politikās, lai iespējamās problēmas varētu risināt mērķtiecīgāk. [..]

(122) Direktīvā [89/665] ir paredzētas dažas izskatīšanas procedūras, kam jābūt pieejamām vismaz ikvienai tādai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt tiesības noslēgt konkrētu līgumu un kurai ir nodarīts kaitējums vai ir iespējams, ka tiks nodarīts kaitējums, tādēļ, ka varētu būt pārkāpti Savienības tiesību akti publiskā iepirkuma jomā vai valsts noteikumi, ar kuriem transponē šos tiesību aktus. Šai direktīvai nevajadzētu ietekmēt minētās izskatīšanas procedūras. Taču pilsoņiem, attiecīgajām ieinteresētajām personām, organizētām vai ne, un citām personām vai struktūrām, kam nav pieejamas Direktīvā [89/665] paredzētās izskatīšanas procedūras, kā nodokļu maksātājiem tomēr ir leģitīmas intereses atbilstīgās iepirkuma procedūrās. Tādēļ tiem vajadzētu dot iespēju – citādi, nevis ar izskatīšanas sistēmu saskaņā ar Direktīvu [89/665] un bez tā, ka tiem katrā ziņā jāpiešķir statuss tiesu iestādēs, – norādīt kompetentai iestādei vai struktūrai uz šīs direktīvas iespējamiem pārkāpumiem. [..]"

9 Direktīvas 2014/24 83. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Lai efektīvi nodrošinātu pareizu un efektīvu īstenošanu, dalībvalstis nodrošina, ka vismaz šajā pantā izklāstītos uzdevumus veic viena vai vairākas iestādes, subjekti vai struktūras. Tās Komisijai norāda visas iestādes, subjektus vai struktūras, kuru kompetencē ir minētie uzdevumi.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek pārraudzīta publiskā iepirkuma noteikumu piemērošana.

[..]"

Direktīva 2014/25

10 Direktīvas 2014/25 127. un 128. apsvērums būtībā ir identiski Direktīvas 2014/24 121. un 122. apsvērumam.

11 Direktīvas 2014/25 99. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"1. Lai efektīvi nodrošinātu pareizu un efektīvu īstenošanu, dalībvalstis nodrošina, ka vismaz šajā pantā izklāstītos uzdevumus veic viena vai vairākas iestādes, subjekti vai struktūras. Tās Komisijai norāda visas iestādes vai struktūras, kuru kompetencē ir minētie uzdevumi.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek pārraudzīta publiskā iepirkuma noteikumu piemērošana.

[..]"

Ungārijas tiesības

2003. gada Publiskā iepirkuma likums

12 *Közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény* (2003. gada Likums Nr. CXXIX par publisko iepirkumu, turpmāk tekstā – "2003. gada Publiskā iepirkuma likums") 303. panta 1. punktā ir noteikts:

"Līgumslēdzējas puses ir tiesīgas grozīt līguma daļu, kas izstrādāta saskaņā ar uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu vai ar to saistītajos dokumentos minētajiem nosacījumiem, un/vai, pamatojoties uz piedāvājuma saturu, vienīgi tad, ja ar līgumu apstākļa dēļ, kas radies pēc līguma noslēgšanas, – tāda iemesla dēļ, kas līguma noslēgšanas brīdi nebija paredzams, – tiek pārkāpta būtiska vienas līgumslēdzējas puses tiesiskā paļāvība."

13 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 306/A panta 2. punkts ir izteikts šādā redakcijā:

"Jebkurš līgums, kas ietilpst šā likuma darbības jomā, zaudē spēku, ja

a) publiskā iepirkuma procedūra prettiesiski nav tikusi ņemta vērā minētā līguma noslēgšanas laikā

[..]."

14 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 307. pantā ir paredzēts:

"(1) Līgumslēdzējai iestādei ir pienākums saskaņā ar paraugu, kas paredzēts īpašā tiesību normā, sagatavot paziņojumu par līguma grozīšanu un līguma izpildi un publicēt to, izmantojot paziņojumu, kas jāpublicē *Közbeszerzési Értesítő* [(Publiskā iepirkuma biļetens)]. Šis paziņojums ir jāiesniedz ne vēlāk kā piecpadsmit darba dienu laikā pēc tam, kad līgums ir grozīts vai abas puses ir izpildījušas līgumu. Ja līgums ir noslēgts uz termiņu, kas ir ilgāks par vienu gadu, vai uz nenoteiktu laiku, paziņojumu par līguma daļēju izpildi sagatavo katru gadu, sākot no līguma noslēgšanas dienas. Saistībā ar pienākumu sniegt informāciju par līguma izpildi – ja izpilde notiek citā datumā vai citos datumos, nekā plānots, – ir konkrēti jānorāda līguma izpildes datums, kādu bija atzinusi līgumslēdzēja iestāde, kā arī atlīdzības izmaksas datums. Paziņojumā puse, kas ir noslēgusi līgumu kā pretendents, norāda, vai tā piekrīt līgumā ietvertajai informācijai.

[..]

(3) Publisko iepirkumu padomes priekšsēdētājs *ex officio* uzsāk procedūru Arbitrāžas komitejā, ja ir ticami, ka līguma grozījumi ir tikuši veikti, pārkāpjot 303. pantu, vai ka līguma izpilde ir tikusi veikta, pārkāpjot 304. vai 305. pantu."

15 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 327. pantā ir paredzēts:

"(1) Procedūru [Arbitrāžas komitejā] pēc savas ierosmes var ierosināt turpmāk minētās struktūras vai personas, ja tās, īstenojot savas pilnvaras, ir uzzinājušas, ka ir veiktas darbības vai bijusi bezdarbība pretēji šim likumam:

a) Publisko iepirkumu padomes priekšsēdētājs;

[..]

(2) Procedūru [Arbitrāžas komitejā] pēc savas ierosmes

a) var uzsākt pēc kādas no 1. punkta a), b) un d)–i) apakšpunktā minētās iestādes ierosinājuma trīsdesmit dienu laikā no dienas, kad šī iestāde ir uzzinājusi par pārkāpumu, vai gadījumā, ja nav ņemta vērā publiskā iepirkuma procedūra, no līguma noslēgšanas datuma, vai – ja šo datumu nevar noteikt – no dienas, kad šī iestāde ir uzzinājusi par to, ka viena no šīm pusēm ir sākusi līguma izpildi, bet ne vēlāk kā gada laikā no pārkāpuma izdarīšanas brīža vai triju gadu laikā gadījumos, kad nav ņemta vērā publiskā iepirkuma procedūra.

[..]"

16 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 328. pantā ir paredzēts:

"(1) Publisko iepirkumu padomes priekšsēdētājs pēc savas ierosmes uzsāk procedūru [Arbitrāžas komitejā]

[..]

c) gadījumā, kas minēts 307. panta 3. punktā.

(2) 327. panta 2.–7. punkts ir piemērojami iniciatīvai, kas minēta iepriekš 1. punktā."

17 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 379. panta 2. punktā ir paredzēts:

"Publisko iepirkumu padome

[..]

l) uzmanīgi seko saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru noslēgto līgumu grozījumiem un izpildei (307. panta 4. punkts);

[..]."

2015. gada Publiskā iepirkuma likums

18 *Közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény* (2015. gada Likums Nr. CXLIII par publisko iepirkumu, turpmāk tekstā – "2015. gada Publiskā iepirkuma likums") 2. panta 8. punktā ir noteikts:

"Ja vien šajā likumā nav noteikts citādi, [Civilkodeksa] normas piemēro līgumiem, kas noslēgti pēc publiskā iepirkuma procedūras."

19 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 148. panta 1. punktā ir noteikts:

"Procedūru [Arbitrāžas komitejā] sāk pēc pieteikuma vai *ex officio*."

20 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma152. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"(1) Procedūru [Arbitrāžas komitejā] pēc savas ierosmes var ierosināt turpmāk minētās struktūras vai personas, ja tās, īstenojot savas pilnvaras, ir uzzinājušas, ka ir veiktas darbības vai bijusi bezdarbība pretēji šim likumam:

a) *Közbeszerzési Hatóság Elnöke* [(Publisko iepirkumu biroja priekšsēdētājs, Ungārija)];

[..]

(2) Kāda no 1. punktā minētajām iestādēm vai personām var pēc savas iniciatīvas ierosināt procedūru [Arbitrāžas komitejā] sešdesmit dienu laikā no dienas, kad tā ir uzzinājusi par pārkāpumu, taču

a) ne vēlāk kā trīs gadu laikā no pārkāpuma izdarīšanas brīža,

b) atkāpjoties no a) apakšpunkta, ja iepirkums veikts, neorganizējot publiskā iepirkuma procedūru, ne vēlāk kā piecu gadu laikā no līguma noslēgšanas datuma vai – ja šo datumu nevar noteikt – no brīža, kad viena no līgumslēdzējām pusēm sāk līguma izpildi, vai

c) atkāpjoties no a) un b) apakšpunkta, ja iegādes veiktas, pamatojoties uz saņemto atbalstu, dokumentu uzglabāšanas termiņā, kas konkrēti noteikts ar likumu par attiecīgā atbalsta maksājumu un izlietojumu, bet ne mazāk kā piecu gadu laikā no pārkāpuma izdarīšanas, ja iegādes veiktas, neorganizējot publiskā iepirkuma procedūru, no līguma noslēgšanas datuma vai – ja šo datumu nevar noteikt – no brīža, kad viena no līgumslēdzējām pusēm sāk līguma izpildi."

21 Saskaņā ar 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 153. pantu:

"(1) Publisko iepirkumu biroja priekšsēdētājs pēc savas ierosmes uzsāk procedūru [Arbitrāžas komitejā]

[..]

c) ja, ņemot vērā Publisko iepirkumu biroja saskaņā ar 187. panta 2. punkta j) apakšpunktu veiktās pārraudzības rezultātu vai pat bez administratīvās pārraudzības veikšanas, ir ticami, ka līguma grozījums vai tā izpilde veikta, pārkāpjot šo likumu, it īpaši, ja ir izdarīts 142. panta 2. punktā minētā veida pārkāpums.

[..]

(3) 152. panta 2.–8. punkts ir piemērojams iniciatīvai, kas minēta iepriekš 1. un 2. punktā."

22 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 187. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"(1) Publisko iepirkumu biroja uzdevums ir, ņemot vērā sabiedrības, kā arī līgumslēdzēju un pretendentu intereses, efektīvi piedalīties publiskā iepirkuma politikas veidošanā, kā arī tādas darbības uzsākšanā un vispārināšanā, kas atbilst tiesībām publiskā iepirkuma jomā, lai veicinātu publisko izdevumu publiskošanu un pārskatāmību.

(2) Birojs

[..]

j) uzmanīgi seko saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru noslēgto līgumu grozījumiem un saistībā ar administratīvo pārraudzīšanu [..] pārrauga arī līgumu izpildi – saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, kas paredzēti īpašā normā – un tostarp veic pasākumus, kas paredzēti 153. panta 1. punkta c) apakšpunktā un 175. pantā;

[..]"

23 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 197. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Šā likuma noteikumus piemēro līgumiem, kas noslēgti pēc [publiskā iepirkuma līguma] piešķiršanas procedūrām vai pēc publiskā iepirkuma procedūrām, kas uzsāktas pēc to stāšanās spēkā, konkurences procedūrām, kas uzsāktas pēc šā datuma, kā arī ar tām saistītām pārskatīšanas procedūrām, kuras tikušas pieprasītas, uzsāktas vai ierosinātas pēc pašas iestādes iniciatīvas, tostarp strīda risināšanas

procedūrām, kas tiek rosinātas pirms tiesvedības. Likuma 139., 141., 142. pantu, 153. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 175. pantu piemēro, ja, nerīkojot jaunu publiskā iepirkuma procedūru, iespējami tiek grozīti līgumi, kas noslēgti pēc publiskā iepirkuma procedūras, kura tikusi uzsākta pirms šā likuma stāšanās spēkā, un šo līgumu grozījumu un izpildes uzraudzībai. Turklāt XXI nodaļas noteikumus piemēro pārskatīšanas procedūrām, kas attiecas uz šādiem līgumiem."

Valdības dekrēts 4/2011

24 *2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 4/2011 (I. 28) Korm. Rendelet* (Valdības dekrēts 4/2011 (I. 28) par Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda un Kohēzijas fonda sniegtā atbalsta izmantošanu 2007.–2013. gada plānošanas periodā, turpmāk tekstā – "Valdības dekrēts 4/2011") 1. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Šīs regulas piemērošanas joma attiecas uz Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda un Kohēzijas fonda saistību pārņemšanu un izpildi – par samaksu vai par dotācijām – attiecībā uz [...] 2007.–2013. gada plānošanas periodu – izņemot atbalstu no Eiropas teritoriālās sadarbības programmām; izpildes uzraudzību; fiziskām, juridiskām personām un vienībām bez juridiskas personas statusa, kas iesaistītas dotāciju izmantošanā, izmaksā un uzraudzībā; dotāciju pretendentiem, adresātiem un saņēmējiem."

25 Saskaņā ar Valdības dekrēta 4/2011 80. panta 3. punktu:

"Atbalsta saņēmējs un iestādes, kas iesaistītas atbalsta maksājumu veikšanā, katram projektam veido atsevišķu grāmatvedību, reģistrē visus ar projektu saistītos dokumentus atsevišķi un saglabā tos vismaz līdz 2020. gada 31. decembrim."

Civilkodekss

26 *Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény* (1959. gada Likums Nr. IV par Civilkodeksu) 200. panta 2. punktā ir noteikts:

"Jebkurš līgums, ar ko tiek pārkāptas vai apietas tiesību normas, nav spēkā, ja vien minētajā tiesību normā nav paredzētas citas tiesiskās sekas."

27 *Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (2013. gada Likums Nr. V par Civilkodeksu) 6:95. pantā ir paredzēts:

"Jebkurš līgums, ar ko tiek pārkāptas vai apietas tiesību normas, nav spēkā, ja vien minētajā tiesību normā nav paredzētas citas tiesiskās sekas. Neietekmējot citas juridiskas sankcijas, līgums nav spēkā, ja tiesību normā tas ir īpaši noteikts vai ja šīs tiesību normas mērķis ir aizliegt tiesiskās sekas, kādas noteiktas ar attiecīgo līgumu."

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-496/18

28 2005. gada 30. septembrī *Budapesti Közlekedési* kā līgumslēdzēja iestāde *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēja uzaicinājumu uz konkursu publiskā līguma piešķiršanai saistībā ar "monitoringa sistēmas iegādi, kas paredzēta konstrukciju kustības uzraudzībai un trokšņa un vibrācijas kontrolei

Budapeštas (Ungārija) metro 4. līnijas pirmā posma būvniecības laikā"; līguma paredzamā vērtība pārsniedza Kopienas sliekšņus, un šim projektam tika piešķirta finansiāla palīdzība no Eiropas Savienības. Līgums tika piešķirts uzņēmumu grupai, ko veido *Hungeod* un *Sixense*.

29 Līgums par publisko iepirkumu tika parakstīts 2006. gada 1. martā.

30 2009. gada 5. oktobrī līgumslēdzējas puses nolēma grozīt līgumu, atsaucoties uz neparedzamiem apstākļiem. Par šiem grozījumiem 2009. gada 18. novembrī tika publicēts paziņojums *Közbeszerzési Értesítő* (Publiskā iepirkuma biļetens).

31 2017. gada 29. maijā Publisko iepirkumu biroja priekšsēdētājs vērsās pie Arbitrāžas komitejas, prasot, pirmkārt, konstatēt, ka prasītāji pamatlietā, grozīdami līgumu, ir izdarījuši pārkāpumu, pārkāpjot 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 303. panta 1. punktu, un, otrkārt, piemērot tiem naudas sodus. Viņš norādīja, ka ir uzzinājis par pārkāpumu 2017. gada 30. martā, un savas prasības atbalstam atsaucās uz 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 153. panta 3. punktu un 152. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

32 Arbitrāžas komiteja savā 2017. gada 3. augusta lēmumā sākotnēji uzskatīja, ka šajā gadījumā ir piemērojami 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma procesuālie noteikumi, jo, lai gan šis likums stājās spēkā tikai 2015. gada 1. novembrī un principā attiecās tikai uz tiem līgumiem, kas noslēgti pēc šī datuma, to, pamatojoties uz tā 197. panta 1. punktā ietvertajiem pārejas noteikumiem, piemēro, lai kontrolētu grozījumus līgumos, kas veikti pirms tā stāšanās spēkā. Tā precizēja, ka projektam, kas tika veikts saskaņā ar pamatlietā aplūkoto līgumu, tika piešķirts Savienības finansējums un tāpēc saskaņā ar Valdības dekrēta 4/2011 80. panta 3. punktu termiņš procedūras uzsākšanai *ex officio* beidzās 2020. gada 31. decembrī.

33 Būtībā, konstatējusi, ka ir pārkāpts 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 303. pants, Arbitrāžas komiteja izdeva rīkojumu piemērot *Budapesti Közlekedési* naudas sodu 25 000 000 Ungārijas forintu (HUF) (aptuveni 81 275 EUR) apmērā un *Hungeod* un *Sixense* solidāri samaksāt naudas sodu 5 000 000 HUF (aptuveni 16 255 EUR) apmērā.

34 Prasītāji pamatlietā par Arbitrāžas komitejas lēmumu cēla prasību *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija).

35 Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot prasības, kādas izriet no Savienības tiesībām, konkrētāk, no tiesiskās drošības principa, gadījumā, ja dalībvalsts jaunais tiesiskais regulējums, piemēram, 2015. gada Publiskā iepirkuma likums, atļauj uzraudzības iestādei attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumu, kas noslēgts pirms tā stāšanās spēkā, *ex officio* uzsākt izmeklēšanu par pārkāpumiem publiskā iepirkuma jomā, neskatoties uz iepriekšējā valsts tiesiskajā regulējumā paredzēto noilguma termiņu izbeigšanos, lai Arbitrāžas komiteja konstatētu pārkāpumu un piemērotu sankciju.

36 Iesniedzējtiesa norāda, ka atšķirībā no gadījumiem, kad Tiesai bija jālemj par termiņiem prasības celšanai publiskā iepirkuma procedūru kontekstā, lieta C-496/18 attiecas uz uzraudzības iestādes tiesībām uzsākt pārsūdzības procedūru tiesību objektīvas aizsardzības interesēs. Tā vēlas uzzināt, vai šādā kontekstā tiek īstenoti Savienības tiesību principi, piemēram, tiesiskās drošības vai efektivitātes principi.

37 Iesniedzējtiesa atsaucas arī uz Direktīvas 2014/25 99. panta saturu un vēlas uzzināt, vai dalībvalstīm ir ierobežotas pilnvaras attiecībā uz uzraudzības iestāžu prerogatīvām un vai šajā kontekstā ir spēkā arī Savienības tiesību aktos paredzētās prasības attiecībā uz to personu aizsardzību, kuras ir ieinteresētas iegūt konkrētu līgumu.

38 Tā ir izteikusi šaubas par to, vai ar Savienības tiesībām ir saderīgas tiesības pārbaudīt pirms šī likuma spēkā stāšanās veiktus līguma grozījumus, kas kā pārejas pasākums ir paredzētas 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 197. panta 1. punktā.

39 Iesniedzējtiesa jautā par iespēju piemērot normu, saskaņā ar kuru no Savienības līdzekļiem finansēta projekta gadījumā pārsūdzības termiņš ir saistīts ar dokumentu glabāšanas termiņu, ņemot vērā, ka šī norma tika ieviesta ar 2015. gada Publiskā iepirkuma likumu.

40 Tā vaicā, vai šo tiesību jautājumu izvērtēšanai ir svarīgi zināt, kādi bija juridiskie, administratīvie, tehniskie, vai organizatoriskie trūkumi vai vēl citi šķēršļi, kas neļāva izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumu tā izdarīšanas brīdī.

41 Iesniedzējtiesa norāda, ka Direktīvas 2007/66 25. un 27. apsvērumā tiesiskās drošības prasība ir uzsvērta tikai attiecībā uz pārsūdzību, kuras mērķis ir konstatēt līguma spēkā neesamību, un nevis attiecībā uz pārsūdzību, kuras mērķis ir konstatēt pārkāpumu un par to piemērot sodu.

42 Šādos apstākļos *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [Hartas] 41. panta 1. punkts un 47. pants, [Direktīvas 2007/66] 2., 25., 27. un 36. apsvērums, [Direktīvas 92/13] 1. panta 1. un 3. punkts, kā arī šajā tiesību normu kontekstā – tiesiskās drošības princips kā Savienības tiesību vispārējs princips un prasība par to, ka publiskā iepirkuma jomā ir jābūt iespējai ātri un efektīvi pārsūdzēt līgumslēdzēju iestāžu lēmumus, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā attiecībā uz publiskiem līgumiem, kas noslēgti pirms šo tiesību normu stāšanās spēkā, ir piešķirta vispārēja atļauja (uzraudzības) iestādei, kura izveidota saskaņā ar šiem tiesību aktiem un kurai šajā ziņā ir piešķirtas pilnvaras, uzsākt – termiņā, kāds paredzēts šajā jaunajā tiesiskajā regulējumā, un pēc tam, kad ir beidzies iepriekšējā valsts tiesiskajā regulējumā noteiktais noilguma termiņš, lai uzsāktu izmeklēšanu attiecībā uz valsts tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumiem, kas izdarīti pirms šī jaunā tiesiskā regulējuma stāšanās spēkā, – izmeklēšanu par pārkāpumu publiskā iepirkuma jomā, izskatīt lietu pēc būtības un līdz ar to konstatēt pārkāpuma izdarīšanas faktu un par to noteikt sankciju saskaņā ar tiesisko regulējumu publiskā iepirkuma jomā, kā arī atzīt līgumu par spēkā neesošu un piemērot šīs atzīšanas par spēkā neesošu sekas?

2) Vai pirmajā jautājumā minētās tiesību normas un principi var tikt piemēroti ne tikai publiskā līguma slēgšanā ieinteresēto pušu (subjektīvo un personisko) pārsūdzības tiesību efektīvai īstenošanai, bet arī tām tiesībām uzsākt un veikt pārsūdzības procedūru, kādas ir piešķirtas ar dalībvalsts tiesību aktiem izveidotajām (uzraudzības) iestādēm, kuru uzdevums ir aizstāvēt sabiedrības intereses un kuras ir pilnvarotas *ex officio* izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, ko tām ir tiesības atklāt?

3) Vai [Direktīvas 2014/25] 99. panta 1. un 2. punkts nozīmē, ka, neraugoties uz noilguma termiņu iestāšanos, kas piemērojami saskaņā ar iepriekš spēkā esošo tiesisko regulējumu, valsts tiesībās var (Savienības finanšu interešu publiskā iepirkuma jomā aizsardzības nolūkā) ar jaunu tiesisko regulējumu piešķirt vispārēju atļauju (uzraudzības) iestādēm – kuru uzdevums ir aizstāvēt sabiedrības intereses un kuras saskaņā ar dalībvalsts tiesībām ir pilnvarotas *ex officio* izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, kurus tām ir tiesības atklāt, – izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, kas izdarīti pirms šī jaunā tiesiskā regulējuma spēkā stāšanās, kā arī uzsākt un vadīt pārsūdzības procedūru?

4) Vai, lai, ņemot vērā pirmajā jautājumā minētās tiesību normas un principus, izvērtētu pirmajā un trešajā jautājumā aprakstīto (uzraudzības) iestādēm piešķirto izmeklēšanas pilnvaru saderību ar Savienības tiesībām, ir kāda nozīme tam, kādas ir bijušas juridiskās, normatīvās, tehniskās vai organizatoriskās nepilnības vai cita veida šķēršļi, kuru dēļ publiskā iepirkuma jomā izdarītā pārkāpuma izmeklēšana netika veikta tā izdarīšanas laikā?

5) Vai [Hartas] 41. panta 1. punkts un 47. pants, [Direktīvas 2007/66] 2., 25., 27. un 36. apsvērums, [Direktīvas 92/13] 1. panta 1. un 3. punkts, kā arī šo tiesību normu kontekstā – tiesiskās drošības princips kā Savienības tiesību vispārējs princips, prasība par to, ka publiskā iepirkuma jomā ir jābūt iespējai ātri un efektīvi pārsūdzēt līgumslēdzēju iestāžu lēmumus, un turklāt arī samērīguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka – pat tad, ja šo principu gaismā (uzraudzības) iestādēm, kuru uzdevums ir aizstāvēt sabiedrības intereses un kuras saskaņā ar dalībvalsts tiesībām ir pilnvarotas *ex officio* izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, kurus tām ir tiesības atklāt, var tikt piešķirtas pirmajā līdz ceturtajā jautājumā minētās pilnvaras, – valsts tiesa var izvērtēt tā laikposma saprātīgumu un samērīgumu, kāds pagājis starp pārkāpuma izdarīšanu, iepriekš paredzētā pārsūdzības [tiesību] noilguma termiņa beigām un pārkāpuma izmeklēšanas procesa uzsākšanu, un no tā izsecināt sekas attiecībā uz apstrīdētā administratīvā lēmuma spēkā esamību vai citas tiesiskas sekas, kas paredzētas dalībvalsts tiesībās?"

Lieta C-497/18

43 2009. gada 3. janvārī *Budapesti Közlekedési* kā līgumslēdzēja iestāde *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicēja uzaicinājumu uz konkursu, lai piešķirtu publisko līgumu "ekspertīzes uzdevumu veikšanai saistībā ar *DBR* projekta vadību 4. metro līnijas būvniecības pirmajā posmā, 7. daļa: Riska pārvaldības eksperts"; līguma paredzamā vērtība pārsniedza Kopienas sliekšņus, un šim projektam tika piešķirta finansiāla palīdzība no Savienības. Līgums tika piešķirts *Matrics Consults Ltd*, kas reģistrēta Apvienotajā Karalistē.

44 Ar publisko iepirkumu saistītais līgums tika parakstīts 2009. gada 14. maijā. 2011. gada 16. novembrī *Budapesti Közlekedési* to izbeidza no 2011. gada 31. decembra.

45 2017. gada 30. maijā Publisko iepirkumu biroja priekšsēdētājs vērsās Arbitrāžas komitejā, prasot, pirmkārt, konstatēt, ka *Budapesti Közlekedési* un *Matrics Consults* ir izdarījušas pārkāpumus, un, otrkārt, piemērot tām naudas sodus. Viņš konstatēja, ka, lai gan līgumslēdzējas puses līgumu rakstiski nav grozījušas, savas rīcības rezultātā, apmaksājot rēķinus un izsniedzot izpildes apliecinājumus, tās ir atkāpušās no maksājuma nosacījumiem, kas tika noteikti piedāvājuma iesniegšanas brīdī un iekļauti līgumā tādā mērā, ka šīs izmaiņas ir jāuzskata par līguma grozījumiem. Tādējādi, pēc Publisko iepirkumu biroja priekšsēdētāja teiktā, šīs puses pārkāpa 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 303. panta 1. punktu. Viņš norādīja, ka par pārkāpumu uzzinājis 2017. gada 31. martā, pieņemot, ka pārkāpums ir noticis 2010. gada 8. februārī.

46 Arbitrāžas komiteja savā 2017. gada 18. augusta lēmumā sākotnēji uzskatīja, ka šajā gadījumā ir piemērojami 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma procesuālie noteikumi, jo, lai gan šis likums stājās spēkā tikai 2015. gada 1. novembrī un principā attiecās tikai uz tiem līgumiem, kas noslēgti pēc šī datuma, to, pamatojoties uz tā 197. panta 1. punktā ietvertajiem pārejas noteikumiem, piemēro, lai kontrolētu grozījumus līgumos, kas veikti pirms tā stāšanās spēkā.

47 Būtībā, konstatējusi, ka ir pārkāpts 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 303. pants, Arbitrāžas komiteja uzlika *Budapesti Közlekedési* naudas sodu 27 000 000 HUF (aptuveni 88 938 EUR) apmērā, kā arī naudas sodu *Matrics Consults* 13 000 000 HUF (aptuveni 42 822 EUR) apmērā.

48 *Budapesti Közlekedési* un *Matrics Consults* par Arbitrāžas komitejas lēmumu cēla prasību *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa).

49 Iesniedzējtiesa izvirza apsvērumus, kas ir līdzīgi tiem, kādi formulēti lietā C-496/18, kā izklāstīts šī sprieduma 35.–41. punktā.

50 Šādos apstākļos *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Hartas] 41. panta 1. punkts un 47. pants, [Direktīvas 2007/66] 2., 25., 27. un 36. apsvērums, kā arī [Direktīvas 89/665] 1. panta 1. un 3. punkts un šajā tiesību normu kontekstā – tiesiskās drošības princips kā Savienības tiesību vispārējs princips, kā arī prasība par to, ka publiskā iepirkuma jomā ir jābūt iespējai ātri un efektīvi pārsūdzēt līgumslēdzēju iestāžu lēmumus, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā attiecībā uz publiskiem līgumiem, kas noslēgti pirms šo tiesību normu stāšanās spēkā, ir piešķirta vispārēja atļauja (uzraudzības) iestādei, kura izveidota saskaņā ar šiem tiesību aktiem un kurai šajā ziņā ir piešķirtas pilnvaras, uzsākt – termiņā, kāds paredzēts šajā jaunajā tiesiskajā regulējumā, un pēc tam, kad ir beidzies iepriekšējā valsts tiesiskajā regulējumā noteiktais noilguma termiņš, lai uzsāktu izmeklēšanu attiecībā uz valsts tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumiem, kas izdarīti pirms šī jaunā tiesiskā regulējuma stāšanās spēkā, – izmeklēšanu par pārkāpumu publiskā iepirkuma jomā, izskatīt lietu pēc būtības un līdz ar to konstatēt pārkāpuma izdarīšanas faktu, un par to noteikt sankciju saskaņā ar tiesisko regulējumu publiskā iepirkuma jomā, kā arī atzīt līgumu par spēkā neesošu un piemērot šīs atzīšanas par spēkā neesošu sekas?

2) Vai pirmajā jautājumā minētās tiesību normas un principi var tikt piemēroti ne tikai publiskā līguma slēgšanā ieinteresēto pušu (subjektīvo un personisko) pārsūdzības tiesību efektīvai īstenošanai, bet arī tām tiesībām uzsākt un veikt pārsūdzības procedūru, kādas ir piešķirtas ar dalībvalsts tiesību aktiem izveidotajām (uzraudzības) iestādēm, kuru uzdevums ir aizstāvēt sabiedrības intereses un kuras ir pilnvarotas *ex officio* izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, ko tām ir tiesības atklāt?

3) Vai [Direktīvas 2014/24] 83. panta 1. un 2. punkts nozīmē, ka, neraugoties uz noilguma termiņu iestāšanos, kas piemērojami saskaņā ar iepriekš spēkā esošo tiesisko regulējumu, valsts tiesībās var (Savienības finanšu interešu publiskā iepirkuma jomā aizsardzības nolūkā) ar jaunu tiesisko regulējumu piešķirt vispārēju atļauju (uzraudzības) iestādēm – kuru uzdevums ir aizstāvēt sabiedrības intereses un kuras saskaņā ar dalībvalsts tiesībām ir pilnvarotas *ex officio* izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, ko tām ir tiesības atklāt, – izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, kas izdarīti pirms šī jaunā tiesiskā regulējuma spēkā stāšanās, kā arī uzsākt un vadīt pārsūdzības procedūru?

4) Vai, lai, ņemot vērā pirmajā jautājumā minētās tiesību normas un principus, izvērtētu pirmajā un trešajā jautājumā aprakstīto (uzraudzības) iestādēm piešķirto izmeklēšanas pilnvaru saderību ar Savienības tiesībām, ir kāda nozīme tam, kādas ir bijušas juridiskās, normatīvās, tehniskās vai organizatoriskās nepilnības vai cita veida šķēršļi, kuru dēļ publiskā iepirkuma jomā izdarītā pārkāpuma izmeklēšana netika veikta tā izdarīšanas laikā?

5) Vai [Hartas] 41. panta 1. punkts un 47. pants, [Direktīvas 2007/66] 2., 25., 27. un 36. apsvērums, [Direktīvas 89/665] 1. panta 1. un 3. punkts, kā arī šo tiesību normu kontekstā – tiesiskās drošības princips kā Savienības tiesību vispārējs princips, prasība par to, ka publiskā iepirkuma jomā ir jābūt iespējai ātri un efektīvi pārsūdzēt līgumslēdzēju iestāžu lēmumus, un turklāt arī samērīguma princips ir jāinterpretē tādējādi, ka – pat tad, ja šo principu gaismā (uzraudzības) iestādēm, kuru uzdevums ir aizstāvēt sabiedrības intereses un kuras saskaņā ar dalībvalsts tiesībām ir pilnvarotas *ex officio* izmeklēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus, ko tām ir tiesības atklāt, var tikt piešķirtas pirmajā līdz ceturtajā jautājumā minētās pilnvaras, – valsts tiesa var izvērtēt tā laikposma saprātīgumu un samērīgumu, kāds pagājis starp pārkāpuma izdarīšanu,

iepriekš paredzētā pārsūdzības [tiesību] noilguma termiņa beigām un pārkāpuma izmeklēšanas procesa uzsākšanu, un no tā izsecināt sekas attiecībā uz apstrīdētā administratīvā lēmuma spēkā esamību vai citas tiesiskas sekas, kas paredzētas dalībvalsts tiesībās?"

51 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2018. gada 18. septembra rīkojumu lietas C-496/18 un C-497/18 tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai.

Par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

52 Publisko iepirkumu biroja priekšsēdētājs un Ungārijas valdība uzskata, ka lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemami, pamatojoties uz to, ka pamatlietā aplūkotais valsts tiesiskais regulējums, it īpaši 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 303. pants un 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 197. pants neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā.

53 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa ir uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Tādēļ, tā kā šie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 17. oktobris, *Comida paralela 12*, C-579/18, EU:C:2019:875, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).

54 No minētā izriet, ka tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par tālāko tiesas nolēmumu, var, izvērtējot katras konkrētās lietas apstākļus, noteikt gan prejudiciāla nolēmuma nepieciešamību sprieduma taisīšanas vajadzībām, gan Tiesai uzdoto jautājumu atbilstību (spriedums, 2019. gada 17. oktobris, *Comida paralela 12*, C-579/18, EU:C:2019:875, 19. punkts un tajā minētā judikatūra).

55 Tomēr, ja ir acīmredzami, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saiknes ar pamatlietas faktiem vai priekšmetu, vai arī ja Tiesas rīcībā nav vajadzīgo faktisko un tiesību elementu, lai lietderīgi atbildētu uz tai uzdotajiem jautājumiem, tā var noraidīt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu kā nepieņemamu (spriedums, 2019. gada 17. oktobris, *Comida paralela 12*, C-579/18, EU:C:2019:875, 20. punkts un tajā minētā judikatūra).

56 Šajā lietā ar prejudiciālajiem jautājumiem iesniedzējtiesa Tiesai vaicā, vai dažādas Savienības tiesību aktu normas neatkarīgi no tā, vai tā ir Harta, Direktīva 89/665 un Direktīva 92/13, kas attiecas uz pārsūdzības procedūrām publisko iepirkumu jomā, vai Direktīvas 2014/24 un 2014/25, kas attiecas uz publisko iepirkumu, kā arī daži vispārīgie šo tiesību principi, jo īpaši tiesiskās drošības un samērīguma principi, nepieļauj iespēju, kāda ir paredzēta Ungārijas tiesiskajā regulējumā, atļaut valsts uzraudzības iestādei saskaņā ar jaunu likumu uzsākt *ex officio* procedūru grozījumu publiskā iepirkuma līgumā izvērtēšanai, lai uzraudzības iestāde šī līguma pusēm piemērotu sankcijas un valsts tiesa vajadzības gadījumā atzītu šos grozījumus par spēkā neesošiem.

57 No lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka līgumi, uz kuriem attiecas pamatlietā aplūkotie grozījumi, to noslēgšanas dienā ietilpa Savienības tiesību piemērošanas jomā, jo ar tiem saistītie publiskie iepirkumi pārsniedza sliekšņus, kādi paredzēti attiecīgajā Savienības tiesiskajā regulējumā.

58 Turklāt sākotnēji šķiet, ka iesniedzējtiesai ir īpaši svarīgi noskaidrot, vai direktīvas un vispārējie Savienības tiesību principi, uz kuriem tā atsaucas, nepieļauj tādas procedūras uzsākšanu *ex officio*, kāda ir aplūkota pamatlietā.

59 Visbeidzot, Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos nekas neliecina, ka prasītajai Savienības tiesību interpretācijai nebūtu nekādas saistības ar pamatlietu faktiem vai priekšmetu vai ka Tiesas rīcībā nebūtu faktisko vai tiesisko elementu, kas nepieciešami, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz uzdotajiem jautājumiem.

60 Ņemot vērā iepriekš minēto, lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemami.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

61 Iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlietu izšķiršana ir atkarīga no tā, vai direktīvas un vispārējie Savienības tiesību principi, kas minēti šī sprieduma 56. punktā, pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru valsts uzraudzības iestāde var uzsākt *ex officio* pārsūdzības procedūru attiecībā uz grozījumiem publiskā iepirkuma līgumos pat tad, ja šie grozījumi ir veikti saskaņā ar iepriekš spēkā esošu tiesisko regulējumu un šajā regulējumā paredzētais noilguma termiņš jau bija beidzies dienā, kad procedūra tika uzsākta *ex officio*.

62 Pirmkārt, ir jākonstatē, ka Hartas normas, uz kurām atsaucas iesniedzējtiesa, nav atbilstošas strīda atrisināšanai pamatlietā.

63 Pirmām kārtām, no Hartas 41. panta formulējuma skaidri izriet, ka tas ir adresēts nevis dalībvalstīm, bet vienīgi Savienības iestādēm, institūcijām un struktūrām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 21. decembris, *Cicala*, C-482/10, EU:C:2011:868, 28. punkts, un 2017. gada 9. marts, *Doux*, C-141/15, EU:C:2017:188, 60. punkts).

64 Otrām kārtām, jāatgādina, ka, nosakot procesuālās normas kārtībai, kādā notiek pārsūdzēšana tiesā, kuru mērķis ir aizsargāt tiesības, kādas Savienības tiesībās ir piešķirtas kandidātiem un pretendentiem, kurus ir negatīvi ietekmējuši līgumslēdzēju iestāžu lēmumi, dalībvalstīm ir jārūpējas par to, lai tiesības, ko privātpersonām piešķir Savienības tiesības, it īpaši Hartas 47. pantā noteiktās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu, netiktu apdraudētas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage* u.c., C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 43.–45. punkts, kā arī rīkojumu, 2019. gada 14. februāris, *Cooperativa Animazione Valdocco*, C-54/18, EU:C:2019:118, 30. punkts).

65 Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos nekas neliecina par to, ka pārsūdzības procedūra, kas uzsākta *ex officio* saistībā ar tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumiem, negatīvi ietekmēt tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz piekļuvi objektīvai tiesai.

66 Otrkārt, tā kā dažādie prejudiciālie jautājumi vairākos aspektos pārklājas, tie ir jāapvieno un jāpārformulē, lai iesniedzējtiesai sniegtu iespējami precīzākās atbildes.

67 Līdz ar to ir jāuzskata, ka iesniedzējtiesa būtībā vaicā, pirmkārt, ar saviem otrajiem jautājumiem, vai Direktīvas 2007/66 25. un 27. apsvērums, Direktīvas 89/665 1. panta 1. un 3. punkts, Direktīvas 92/13 1. panta 1. un 3. punkts, Direktīvas 2014/24 83. panta 1. un 2. punkts un Direktīvas 2014/25 99. panta 1. un 2. punkts uzliek par pienākumu vai aizliedz dalībvalstīm pieņemt tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru uzraudzības iestāde, pamatojoties uz Savienības finanšu interešu aizsardzību, var uzsākt *ex officio* pārsūdzības procedūru, lai kontrolētu tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā ievērošanu, otrkārt, ar savu pirmo, trešo un ceturto jautājumu – vai vispārējais tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka pārsūdzības procedūras, ko *ex officio* uzsākusi uzraudzības iestāde, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses, kontekstā valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēts, ka, lai kontrolētu publiskā iepirkuma līgumu grozījumu likumību, var uzsākt šādu procedūru noilguma

termiņā, kāds noteiks šajā tiesiskajā regulējumā, pat ja iepriekšējā tiesiskajā regulējumā paredzētais noilguma termiņš, kas bija spēkā šo grozījumu dienā, ir beidzies, un, treškārt, ar saviem piektajiem jautājumiem – vai gadījumā, ja uz pirmajiem, trešajiem un ceturtajiem jautājumiem tiks sniegta noraidoša atbilde, samērīguma princips nepieļauj, ka valsts tiesa var novērtēt periodu, kādi ir pagājuši starp pārkāpuma izdarīšanu, iepriekšējo noilguma termiņu beigām un procedūru, kas uzsākta, lai izmeklētu pārkāpumu, saprātīgo un samērīgo raksturu un no tā izsecināt sekas attiecībā uz apstrīdētā administratīvā lēmuma spēkā esamību vai citas tiesiskas sekas, kas paredzētas dalībvalsts tiesībās.

Par otrajiem jautājumiem

68 Ar saviem otrajiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2007/66 25. un 27. apsvērums, Direktīvas 89/665 1. panta 1. un 3. punkts, Direktīvas 92/13 1. panta 1. un 3. punkts, 2014/24 83. panta 1. un 2. punkts un Direktīvas 2014/25 99. panta 1. un 2. punkts uzliek par pienākumu vai aizliedz dalībvalstīm pieņemt tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru uzraudzības iestāde, pamatojoties uz Savienības finanšu interešu aizsardzību, var uzsākt *ex officio* pārsūdzības procedūru, lai kontrolētu tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā ievērošanu.

69 Pirmkārt, kaut arī Ungārijas valdība apgalvo, ka Savienības tiesību akta [preambulas] apsvērumi nav saistoši, ir jāatgādina, ka tiesību akta rezolutīvā daļa ir nešķirami saistīta ar tā motīvu daļu, kas nozīmē, ka tā ir jāinterpretē, ņemot vērā iemeslus, kas noveda pie šī akta pieņemšanas (spriedumi, 2000. gada 27. jūnijs, Komisija/Portugāle, C-404/97, EU:C:2000:345, 41. punkts, un 2019. gada 4. decembris, *Consorzio Tutela Aceto Balsamico di Modena*, C-432/18, EU:C:2019:1045, 29. punkts).

70 No minētā izriet, ka Direktīva 2007/66 ir jāinterpretē, ņemot vērā tās 25. un 27. apsvērumu.

71 Otrkārt, ir jāuzsver, ka, protams, Direktīvās 89/665 un 92/13, it īpaši to 1. panta 3. punktā, ir paredzēts tikai tas, ka dalībvalstis nodrošina, ka pārsūdzības procedūras ir pieejamas vismaz ikvienai tādai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt konkrēta līguma slēgšanas tiesības un kurai ar iespējamo pārkāpumu ir vai var tikt nodarīts kaitējums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 21. oktobris, *Symvoulio Apochetefseon Lefkosias*, C-570/08, EU:C:2010:621, 37. punkts).

72 Šīs tiesību normas, kas ir paredzētas komersantu aizsardzībai pret līgumslēdzējas iestādes patvaļu, tādējādi ir vērstas uz to, lai nodrošinātu visās dalībvalstīs efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, lai garantētu Savienības noteikumu publiskā iepirkuma jomā efektīvu piemērošanu, it īpaši stadijā, kad pārkāpumi vēl var tikt laboti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage* u.c., C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 41. punkts).

73 Tomēr, lai gan Direktīvās 89/665 un 92/13 tiek prasīts, lai tiesiskās aizsardzības līdzekļi būtu pieejami tādiem uzņēmumiem, kuriem ir vai ir bijusi interese iegūt konkrētu līgumu un kuri iespējamā pārkāpuma dēļ ir cietuši vai ir bijusi pakļauti kaitējuma riskam, Direktīvas 89/665 1. panta 3. punktu un Direktīvas 92/13 1. panta 3. punktu nevar uzskatīt par tādiem, kā secinājumu 63. punktā apgalvo ģenerāladvokāts, kas pilnībā saskaņo un tādējādi aptver visus iespējamos tiesiskās aizsardzības līdzekļus publiskā iepirkuma jomā.

74 Līdz ar to šīs tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstis ne uzliek par pienākumu, ne arī aizliedz dalībvalstīm paredzēt uzraudzības iestādēm iespēju uzsākt pārsūdzības procedūru, lai tās Savienības finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanas nolūkā varētu konstatēt tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumus.

75 Šādu interpretāciju neatspēko nedz Direktīvas 2007/66 25. un 27. apsvērums, nedz arī 1. un 2. pants, ar kuriem attiecīgi ievietots 2.d pants Direktīvā 89/665 un Direktīvā 92/13.

76 Direktīvas 89/665 2.d pants un Direktīvas 92/13 2.d pants, kuri būtībā paredz, ka dalībvalstis nodrošina to, lai no līgumslēdzējas iestādes neatkarīga iestāde atzīst līgumu par spēkā neesošu, tikai nostiprina pārsūdzības procedūras, kādas ar šīm direktīvām ir prasīts ieviest dalībvalstīs, proti, pārsūdzības procedūras, kas ir pieejamas uzņēmumiem, kuriem ir vai ir bijusi interese iegūt konkrētu līgumu un kuriem ir ticis nodarīts vai var tikt nodarīts kaitējums ar iespējamu pārkāpumu.

77 Treškārt, jākonstatē, ka Direktīvas 2014/24 83. pants un Direktīvas 2014/25 99. pants, kuriem ir identisks formulējums, nevar tikt interpretēti ne kā tādi, kas uzliek par pienākumu, ne arī kā tādi, kas aizliedz dalībvalstīm paredzēt tādu *ex officio* pārsūdzības mehānismu sabiedrības interesēs, kāds tiek aplūkots pamatlietā.

78 Šajā ziņā jākonstatē, ka Direktīvas 2014/24 83. pants un Direktīvas 2014/25 99. pants – papildu konteksts ir sniegts attiecīgi pirmās minētās direktīvas 121. un 122. apsvērumā un otrās minētās direktīvas 127. un 128. apsvērumā – ietilpst katras šīs direktīvas IV sadaļā "Pārvaldība".

79 Tādējādi Direktīvas 2014/24 121. apsvērumā un Direktīvas 2014/25 127. apsvērumā ir tikai noteikts, ka šo tiesību normu mērķis ir "gūt labu ieskatu iespējamās strukturālās problēmās un vispārējās tendencēs valstu iepirkuma politikās, lai iespējamās problēmas varētu risināt mērķtiecīgāk".

80 Runājot par Direktīvas 2014/24 122. apsvērumu un Direktīvas 2014/25 128. apsvērumu, tajos ir precizēts, ka pārsūdzības procedūras, kas paredzētas attiecīgi Direktīvās 89/665 un 92/13, nedrīkst tikt ietekmētas ar Direktīvām 2014/24 un 2014/25. Šajos apsvērumos tālāk ir norādīts, ka pilsoņiem, ieinteresētajām personām un citām personām vai organizācijām, kurām nav piekļuves šīm pārsūdzības procedūrām, kā nodokļu maksātājiem ir likumīgas intereses attiecībā uz to, lai iepirkuma procedūras tiktu organizētas pareizi, un tāpēc tiem ir jābūt iespējai citādi, nevis izmantojot pārsūdzības sistēmas, kādas paredzētas Direktīvās 89/665 un 92/13, bez nepieciešamības vienmēr tiem piešķirt tiesības celt prasību tiesā, ziņot kompetentajai iestādei vai struktūrai par iespējamiem Direktīvu 2014/24 un 2014/25 pārkāpumiem.

81 Šajā kontekstā gan Direktīvas 2014/24 83. panta, gan Direktīvas 2014/25 99. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, lai efektīvi nodrošinātu šo direktīvu pareizu piemērošanu un efektīvu īstenošanu, dalībvalstis nodrošina, ka šajos pantos izklāstītos uzdevumus veic viena vai vairākas iestādes, subjekti vai struktūras, un 2. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina, ka tiesību normu publiskā iepirkuma jomā piemērošana tiek pārraudzīta.

82 Tādējādi šajās tiesību normās ir ietvertas minimālās prasības, saskaņā ar kurām dalībvalstīm ir jāizveido mehānisms, lai pārraudzītu to normu piemērošanu, kuras attiecas uz publiskā iepirkuma procedūrām.

83 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka šīs normas neaizliedz dalībvalstīm paredzēt uzraudzības iestādēm tiesības *ex officio* uzsākt pārsūdzības procedūras, ļaujot tām – ar mērķi nodrošināt Savienības finanšu interešu aizsardzību publiskā iepirkuma jomā – konstatēt tiesiskā regulējuma publisko līgumu jomā pārkāpumus. Tieši pretēji, kā secinājumu 72. un 73. punktā uzsvēra ģenerāladvokāts, šāda veida procedūra ir viena no iespējamām jaunās lomas, kāda ir piešķirta valsts uzraudzības iestādēm ar Direktīvas 2014/24 83. pantu un Direktīvas 2014/25 99. pantu, izpausmēm.

84 No iepriekšminētā izriet, ka dažādās normas un apsvērumi, kas izvērtēti šī sprieduma 69.–83. punktā, nedz uzliek pienākumu, nedz aizliedz dalībvalstīm atļaut uzraudzības iestādei – Savienības finanšu interešu aizsardzības apsvērumu publiskā iepirkuma jomā dēļ – uzsākt *ex officio* pārsūdzības procedūru, lai kontrolētu tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā ievērošanu.

85 Tomēr jākonstatē, ka gadījumos, kad tiek paredzēta šāda *ex officio* pārsūdzības procedūra, tā ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, jo publiskie līgumi, uz kuriem attiecas šāda pārsūdzība, ietilpst publiskā iepirkuma direktīvu materiālajā piemērošanas jomā.

86 Tāpēc šādā *ex officio* pārsūdzības procedūrā ir jāievēro Savienības tiesības, tostarp vispārējie šo tiesību principi, pie kuriem pieder arī vispārējais tiesiskās drošības princips.

87 Rezultātā uz uzdotajiem otrajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2007/66 25. un 27. apsvērums, Direktīvas 89/665 1. panta 1. un 3. punkts, Direktīvas 92/13 1. panta 1. un 3. punkts, Direktīvas 2014/24 83. panta 1. un 2. punkts, kā arī Direktīvas 2014/25 99. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie ne uzliek par pienākumu, ne arī aizliedz dalībvalstīm pieņemt tādu tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru uzraudzības iestāde Savienības finanšu interešu aizsardzības nolūkā var uzsākt *ex officio* pārsūdzības procedūru, lai kontrolētu tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā ievērošanu. Tomēr, ja šāda procedūra ir paredzēta, tā ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, jo publiskie līgumi, uz kuriem attiecas šāda pārsūdzība, ietilpst publiskā iepirkuma direktīvu materiālajā piemērošanas jomā, un tāpēc šīm procedūrām ir jāatbilst minētajām tiesībām, tostarp tās vispārīgajiem principiem, pie kuriem pieder arī vispārējais tiesiskās drošības princips.

Par pirmajiem, trešajiem un ceturtajiem jautājumiem

88 Ar pirmajiem, trešajiem un ceturtajiem prejudiciālajiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai vispārējais tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka pārsūdzības procedūras kontekstā – kuru *ex officio* ir uzsākusi uzraudzības iestāde Savienības finanšu interešu aizsardzības nolūkā saskaņā ar jaunu valsts tiesisko regulējumu, lai uzraudzītu publiskā iepirkuma līgumu grozījumu likumību – šādu procedūru ir paredzēts uzsākt šajā regulējumā paredzētā noilguma termiņā, pat ja iepriekšējā tiesiskajā regulējumā, kas bija piemērojams šo grozījumu izdarīšanas datumā, paredzētais noilguma termiņš ir beidzies.

89 Vispirms jāatgādina, ka Savienības tiesības aizliedz tikai būtiskas izmaiņas publiskā iepirkuma līgumā, kas atbilst tādām izmaiņām, kuras veiktas publiskā līguma nosacījumos tā spēkā esamības laikā, veidojot jaunu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu Direktīvas 2014/24 izpratnē, jo šie jaunie nosacījumi būtiski atšķiras no sākotnējā līguma nosacījumiem un tādējādi parāda pušu nodomu no jauna apspriest šī līguma būtiskos noteikumus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2008. gada 19. jūnijs, *pressetext Nachrichtenagentur*, C-454/06, EU:C:2008:351, 34. punkts, un 2010. gada 29. aprīlis, Komisija/Vācija, C-160/08, EU:C:2010:230, 99. punkts).

90 Jānorāda, ka, lai gan tiesiskās drošības princips saskaņā ar Savienības tiesībām ir jāievēro ikvienai valsts iestādei, tas tā ir vienīgi tad, kad tai ir jāpiemēro Savienības tiesības (spriedumi, 2008. gada 17. jūlijs, *ASM Brescia*, C-347/06, EU:C:2008:416, 65. punkts, un 2019. gada 21. marts, *Unareti*, C-702/17, EU:C:2019:233, 34. punkts).

91 Kā izriet no šī sprieduma 85. punkta, ja valsts uzraudzības iestāde *ex officio* uzsāk pārsūdzības procedūru attiecībā uz grozījumiem publiskā iepirkuma līgumā (kas veikti tā izpildes laikā), uz kuru attiecas Savienības tiesiskais regulējums publisko līgumu jomā, Savienības tiesības attiecas arī uz šādu pārsūdzību.

92 Tādēļ ir jāpārbauda, vai šādā pārsūdzības procedūrā, kas uzsākta *ex officio*, lai piespriestu sankcijas līgumslēdzējām pusēm, kas ir nelikumīgi grozījušas tām saistošu līgumu, vai pat lai konstatētu minētā līguma spēkā neesamību šī iemesla dēļ, ir ievērots tiesiskās drošības princips gadījumā, kad jaunais valsts tiesiskais regulējums, kas paredz šo pārsūdzību, ļauj atjaunot noilguma termiņus attiecībā uz izdarītajiem grozījumiem, lai gan šie grozījumi tika veikti saskaņā ar iepriekšējiem tiesību aktiem un šajos iepriekšējos tiesību aktos paredzētais noilguma termiņš jau bija beidzies pārsūdzības procedūras uzsākšanas dienā.

93 Šajā ziņā tiesiskās drošības princips it īpaši noteic, ka tiesību normām ir jābūt skaidrām un precīzām un to sekām ir jābūt paredzamām, īpaši tad, ja tās var nelabvēlīgi ietekmēt personas vai uzņēmumus (spriedumi, 2008. gada 17. jūlijs, *ASM Brescia*, C-347/06, EU:C:2008:416, 69. punkts, un 2015. gada 17. decembris, *X-Steuerberatungsgesellschaft*, C-342/14, EU:C:2015:827, 59. punkts).

94 Turklāt jāatgādina, ka, lai gan ar tiesiskās drošības principu netiek pieļauts, ka tiesiskais regulējums tiek piemērots ar atpakaļejošu spēku, proti, attiecībā uz agrāku situāciju, kas ir beigusies pirms šī tiesiskā regulējumā stāšanās spēkā, neatkarīgi no tā, vai tāda piemērošana ieinteresētajai personai varētu radīt labvēlīgas vai nelabvēlīgas sekas; šis pats princips nosaka, ka visas faktiskās situācijas principā, ja nav tieši paredzēts pretējais, ir jāizvērtē tiesību normu, kas ir spēkā attiecīgajā brīdī, gaismā; jaunais tiesiskais regulējumam tādējādi ir spēkā tikai nākotnē un ir piemērojams, ja vien nav izdarīta attiecīga atkāpe, arī uz tādu situāciju nākotnes sekām, kuras ir radušās iepriekšējā likuma spēkā esamības laikā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 3. septembris, *A2A*, C-89/14, EU:C:2015:537, 37. punkts, kā arī 2016. gada 26. maijs, *Județul Neamț* un *Județul Bacău*, C-260/14 un C-261/14, EU:C:2016:360, 55. punkts).

95 Turklāt, runājot, konkrēti, par noilguma termiņiem, no Tiesas judikatūras izriet, ka, lai tie izpildītu to funkciju nodrošināt tiesisko drošību, tiem ir jābūt iepriekš noteiktiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1970. gada 15. jūlijs, *ACF Chemiefarma*/Komisija, 41/69, EU:C:1970:71, 19. punkts, kā arī 2011. gada 5. maijs, *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, C-201/10 un C-202/10, EU:C:2011:282, 52. punkts) un pietiekami paredzamiem (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 5. maijs, *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, C-201/10 un C-202/10, EU:C:2011:282, 34. punkts, kā arī 2014. gada 17. septembris, *Cruz & Companhia*, C-341/13, EU:C:2014:2230, 58. punkts).

96 Šajā gadījumā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka, ņemot vērā datumus, kad tika izdarīti grozījumi pamatlietā aplūkotajos publiskā iepirkuma līgumos, piemērojams bija 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma 327. panta 2. punkta a) apakšpunkts. Termiņš – kāds šajā tiesību normā ir piešķirts Publisko iepirkumu padomes priekšsēdētājam, lai *ex officio* uzsāktu pārsūdzības procedūru Arbitrāžas komitejā saistībā ar šiem grozījumiem – bija beidzies jau vairākus gadus pirms datuma, kad stājās spēkā 2015. gada Publiskā iepirkuma likums; tomēr tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

97 Tādējādi, ļaujot uzsākt *ex officio* pārsūdzības procedūras saistībā ar grozījumiem publiskā iepirkuma līgumos, attiecībā uz kurām bija iestājies noilgums saskaņā ar attiecīgajām 2003. gada Publiskā iepirkuma likuma normām, kas piemērojamas šiem grozījumiem, 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma 197. panta 1. punkts ir paredzēts nevis pašreizējo tiesisko situāciju regulēšanai, bet ir uzskatāms par tiesību normu ar atpakaļejošu spēku.

98 Kā norādīja *Budapesti Közlekedési* un Komisija, šis tiesiskais regulējums pilnvaro iestādi, kas ir kompetenta uzsākt šādu procedūru, atjaunot noilguma termiņu, lai gan saskaņā ar iepriekšējo tiesisko regulējumu šis termiņš bija beidzies.

99 Protams, Savienības tiesības izņēmuma kārtā pieļauj, ka tiesību aktam var tikt atzīts atpakaļejošs spēks, ja to prasa izvirzītais mērķis un ja tiek pienācīgi ņemta vērā attiecīgo personu tiesiskā paļāvība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2004. gada 15. jūlijs, *Gerekens* un *Procola*, C-459/02, EU:C:2004:454, 24. punkts).

100 Tomēr tiesiskās paļāvības aizsardzības princips nepieļauj, ka tiek veikti labojumi valsts tiesiskajā regulējumā, kurā ir piešķirta atļauja valsts uzraudzības iestādei uzsākt pārsūdzības procedūru pat tad, ja agrāk spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā paredzētais noilguma termiņš, kas bija piemērojams šo grozījumu izdarīšanas datumā, ir beidzies.

101 Visbeidzot, šī sprieduma 90. līdz 100. punktā izklāstītos apsvērumus nevar atspēkot tas, ka 2015. gada Publiskā iepirkuma likuma mērķis ir nodrošināt Savienības finanšu interešu aizsardzību publiskā iepirkuma jomā un novērst juridiskos, tehniskos vai organizatoriskos trūkumus, kas būtu radušies, piemērojot iepriekšējo tiesisko regulējumu.

102 Rezultātā uz pirmajiem, trešajiem un ceturtajiem jautājumiem ir jāatbild, ka vispārējais tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka tādas pārsūdzības procedūras kontekstā, kuru uzsākusi *ex officio* uzraudzības iestāde ar Savienības finanšu interešu aizsardzību saistītu iemeslu dēļ, jaunajā valsts tiesiskajā regulējumā, lai uzraudzītu publiskā iepirkuma līgumu grozījumu likumību, ir paredzēts uzsākt šādu procedūru šajā regulējumā noteiktā noilguma termiņā pat tad, ja agrāk spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā paredzētais noilguma termiņš, kas bija piemērojams šo grozījumu izdarīšanas brīdī, ir beidzies.

Par piektajiem jautājumiem

103 Ar piektajiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai gadījumā, ja uz pirmajiem, trešajiem un ceturtajiem jautājumiem tiek sniegta noliedzoša atbilde, samērīguma princips nepieļauj, ka valsts tiesa var izvērtēt tā laikposma saprātīgumu un samērīgumu, kāds pagājis starp pārkāpuma izdarīšanu, iepriekš paredzētā pārsūdzības [tiesību] noilguma termiņa beigām un pārkāpuma izmeklēšanas procesa uzsākšanu, un no tā izsecināt sekas attiecībā uz apstrīdētā administratīvā lēmuma spēkā esamību vai citas tiesiskas sekas, kas paredzētas dalībvalsts tiesībās.

104 Ņemot vērā uz pirmajiem, trešajiem un ceturtajiem jautājumiem sniegto atbildi, uz uzdotajiem piektajiem jautājumiem nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

105 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2007/66/EK (2007. gada 11. decembris), ar ko Padomes Direktīvas 89/665/EEK un 92/13/EEK groza attiecībā uz pārskatīšanas procedūru efektivitātes uzlabošanu valsts līgumu piešķiršanas jomā, 25. un 27. apsvērums, Padomes Direktīvas 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām, kas grozīta ar Direktīvu 2007/66, 1. panta 1. un 3. punkts, Padomes Direktīvas 92/13/EEK (1992. gada 25. februāris), ar ko koordinē normatīvos un administratīvos aktus par to, kā piemēro Kopienas noteikumus par līgumu piešķiršanas procedūrām, ko piemēro subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē, kas grozīta ar Direktīvu 2007/66, 1. panta 1. un 3. punkts, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris), par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK, 83. panta 1. un 2. punkts un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/25/ES (2014. gada 26. februāris) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK, 99. panta 1. un 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek ne uzlikts pienākums, ne aizliegts dalībvalstīm pieņemt tādu tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru uzraudzības iestāde ar Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību saistību iemeslu dēļ var uzsākt *ex officio* pārsūdzības procedūru, lai kontrolētu tiesiskā regulējuma publiskā iepirkuma jomā ievērošanu. Tomēr gadījumā, ja

šāda procedūra ir paredzēta, tā ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, jo publiskie līgumi, saistībā ar kuriem ir uzsākta šāda procedūra, ietilpst publiskā iepirkuma direktīvu materiālajā piemērošanas jomā, un tāpēc tai ir jāatbilst šīm tiesībām, tostarp šo tiesību vispārējiem principiem, pie kuriem pieder arī vispārējais tiesiskās drošības princips.

2) **Vispārējais tiesiskās drošības princips nepieļauj, ka tādas pārsūdzības procedūras kontekstā, kuru uzsākusi *ex officio* uzraudzības iestāde ar Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību saistītu iemeslu dēļ, jaunajā valsts tiesiskajā regulējumā, lai uzraudzītu publiskā iepirkuma līgumu grozījumu likumību, ir paredzēts uzsākt šādu procedūru šajā regulējumā noteiktā noilguma termiņā pat tad, ja agrāk spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā paredzētais noilguma termiņš, kas bija piemērojams šo grozījumu izdarīšanas brīdī, ir beidzies.**

[Paraksti]